

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าศาสตราจารย์เป็นนักเกิดและมีอิทธิพลต่อศิลปวิทยาการแห่งต่าง ๆ ของโลกมากมาย วรรณกรรมชื่นชมของ ไลท์ลีย์ชื่นชมว่าเป็นนักเกิดและรับอิทธิพลมาจากศาสตราจารย์ไม่โดยทางตรงก็โดยทางอ้อม นอกจากนี้แล้วตัวพระคัมภีร์ของแต่ละศาสตราจารย์ ไม่ว่าคัมภีร์พระเวทของศาสตราจารย์ราม พระไตรปิฎกของศาสตราจารุณ พระคัมภีร์ใบเบลของศาสตราจารุสต์ และพระคัมภีร์ กูรูอานของศาสตราจารุอิสลาม เหล่านี้ล้วนจัดได้ว่าเป็นยอดวรรณกรรมของโลก เป็นสิ่งที่ทรงคุณค่าทั้งในแง่วรรณธรรมภาษา และในแง่ของการชื่นชมว่าเป็นนักวิชาการที่มีความสามารถเช่นเดียวกัน ให้รู้จักโดยชอบด้วย

นอกจากนี้แล้วศาสตราจารย์แต่ละศาสตราจารย์มีอิทธิพลต่อหลักนิติศาสตร์ของแต่ละชาติ ตัวอย่างที่เป็นได้ดีที่สุดในหลักนิติศาสตร์ของไทย ตั้งแต่อดีตในสมัยสุโขทัยและอยุธยาเป็นต้นมา ก็ได้รับอิทธิพลจากพระคัมภีร์ธรรมศาสตร์ของอินเดีย โบราณซึ่งมีศาสตร์เป็นรากรสาน แล้วต่อ ๆ มา ก็อยู่ ๆ ปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับหลักคำสอนของศาสตราจารุณ พะนัน ได้บัญญัติเป็นสารสนเทศ คุณธรรมด้วยก่อน ตั้งนี้

ข้าพเจ้าขออ้อมมือถือการประวัติราย ก่อนมารายอัญชลีแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า ผู้ทรงเป็นสรณะแห่งเทพบุณย์ทั่วโลก ทราบถึงเรื่องราวและมนุษย์ทั่วโลก พระผู้ทรงน้ำสรวงสักวาร์ช้าสุนพนาพระองค์นี้ ข้าพเจ้าขออ้มมือถือการประชารมมະ พระสังข์¹ และในมาตรา ๕ ที่ว่าด้วยลักษณะหนึ่ง ในคัมภีร์มนูธรรมศาสตร์นับเป็นพระเจ้าว่าครุ ได้บัญญัติเกี่ยวกับการได้ส่วนคดีว่าต้องให้มีการสำบานตนต่อหน้าพระบุษราป โดยบัญญัติว่า

5. หากมีข้อพิพาทเกิดขึ้นจากการที่คุณฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติตามสัญญาดังนี้ ค่าหนี้ไม่เกิน 5 บาท ให้ให้การเชียนโดยหนังสือสาบาน พ้นไม่เกิน 10 บาทให้นั่งสาบาน พ้นไม่เกิน 20 บาท ให้ยันสาบาน พ้นไม่เกิน 30 บาท ให้ยันพันหน้าไปทางทิศตะวันออก แล้วกล่าวคำสาบาน พ้นไม่เกิน 50 บาท คำสาบานได้ตันไม้แกะแล้วก็ลิฟฟ์ พ้นไม่เกิน 80 บาท หรือ 90 บาท ให้กล่าวสาบานต่อพระพุทธศาสนา
อันศักดิ์สิทธิ์ หากหนังสือ 100 บาท ให้ดำเนินนิสูจน์พระมนุสตัดลิน เช่นนี้^๒

ตามที่กล่าวมานี้จึงเห็นได้ว่าศาสนา กับกฎหมาย เป็นสิ่งที่เกี่ยวเนื่องลับพันธ์กัน เป็นที่ยอมรับกันว่าคำสอนของแต่ละศาสนาเป็นบ่อกิจลักษณ์แหล่งหนึ่งของกฎหมาย ศาสนาและกฎหมายที่จะกล่าวถึงในงานวิจัยนี้หมายเฉพาะพุทธศาสนาและกฎหมายของไทยเท่านั้น

บรรดาหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้ามีจำนวนมากมายเป็นได้ถึง 84,000 พระธรรมชั้นชั้น โดยได้รวมไว้ในคัมภีรพระไตรปิฎก ๓ ปีกูตติวงศ์คือ

1. พระวินัยปิฎก คือหมวดที่ว่าด้วยพระวินัยหรือศีลของภิกษุ ภิกษุณี มีเรื่องเล่าถึงประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับสาเหตุที่ได้ทรงบัญญัติพระวินัยลึกทราบหนึ่น ๆ ชั้น นอกจากนี้มีล้วนยังมีกฎข้อบังคับความประพฤติของภิกษุ และจารีตธรรมเนียมที่ภิกษุต้องปฏิบัติ (อภิสมาจาร) ตลอดจนวิธีการบริหารงานของสงฆ์โดยผู้สูงศร้า

2. พระสูตรตันตปิฎก คือ หมวดที่ว่าด้วยพระสูตรหรือคำเทศนาลั่งสอนของพระพุทธเจ้าและพระสาวก รวมทั้งมีรายละเอียดของข้อความที่ทรงได้เสี้ยงกับนักบุญชั่งศาสนา มีการกล่าวถึงภูมิประเทศ เหตุการณ์ บุคคล และกาลเวลา จากพระปัญญานี้ช่วยให้เข้าใจชีวิต และความเป็นอยู่ของชาวอินเดียในสมัยพุทธกาลได้เป็นอย่างดี

3. พระอภิธรรมปิฎก คือหมวดที่ว่าด้วยพระอภิธรรม กล่าวถึงเนื้อหาธรรมะล้วน ๆ ไม่มีภูมิประเทศ เหตุการณ์ และบุคคลเข้ามาเกี่ยวข้อง

ในบรรดาเนื้อหาหลักธรรมคำสอนที่บัญญัติไว้ในปีกูตติทั้งสามนี้ จะเห็นได้ว่าพระวินัยปิฎก มีฐานะ เมื่อตน กฎหมายของพุทธศาสนา ซึ่งสามารถเปรียบเทียบได้กับประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของฝ่ายอาณาจักร จะต่างกันในแต่ที่ว่า กฎหมายของศาสนา เป็นเครื่องมือสำหรับใช้ควบคุม และบังคับความประพฤติของภิกษุในพุทธศาสนาให้ปฏิบัติตามสัญญาดังนี้

ที่ตีงาม ไม่ล่วงละ เมิดทำให้ถูกดำเนินจากสังคมภายนอก จนเป็นเหตุให้คนทั่วไปลดความเลื่อมใส ศรัทธาลง ถ้าภัยชุบปีได้ล่วงละ เมิดพระวินัย ก็จะมีการได้ส่วนคดีความเพื่อพิจารณาลงโทษโดยการปรับอาบัติตามความหนักเบาแห่งความผิด ส่วนกฎหมายเป็นบทบัญญัติของฝ่ายอาณาจักร ที่บัญญัติขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือควบคุมและบังคับความประพฤติของคนภายในรัฐ ไม่ให้ล่วงละ เมิดต่อ กัน ไม่ให้ล่วงละ เมิดต่อรัฐ และไม่ให้ล่วงละ เมิดต่อสถาบันต่าง ๆ ภายนอก ถ้าได้คร่าล่วงละ เมิด ก็จะมีการได้ส่วนพิจารณาคดีความเพื่อเอาตัวผู้กระทำการมาลงโทษตามกฎหมาย ส่วนกิจหนื้นอก จำกจะอยู่ภายนอก ได้บัญญัติแห่งพระวินัยของคงคานานาแล้ว ยังต้องอยู่ภายนอก ได้บัญญัติอันเป็นกฎหมาย แห่งฝ่ายรัฐหรือฝ่ายอาณาจักรตัวเอง

จากการที่ได้ศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับกระบวนการต้องโทษในประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กับพระวินัยปฏิบัติแล้ว ทำให้ทราบว่าความจริงแล้วมีลักษณะ และวิธีการหลายอย่างที่สอดคล้องต้องกันพอที่จะศึกษาเปรียบเทียบกันได้ ทั้งนี้เพื่อช่วยให้เข้าใจกระบวนการต้องโทษทั้ง ในประมวลกฎหมายและพระวินัยปฏิบัติได้ดียิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ ขอบเขต และสมมติฐานของการวิจัย

2.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1 ศึกษางานกระบวนการต้องโทษในประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตลอดจนกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษทางอาญา

2 ศึกษางานกระบวนการต้องโทษในพระวินัยปฏิบัติ และพระราชบัญญัติอื่น ๆ ตลอดจนกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาความผิด และดำเนินการลงโทษแก่กิจชุบปีล่วงละเมิดพระวินัย

3. เปรียบเทียบกระบวนการ และวิธีการต่าง ๆ เกี่ยวกับการพิจารณาความผิด และการดำเนินการลงโทษ ในประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กับในพระวินัย ว่ามีส่วนที่เหมือน คล้ายคลึง หรือแตกต่างกันอย่างไรบ้าง เพื่อที่จะได้เข้าใจกฎหมายและพระวินัยได้ดีขึ้น

2.2 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้มีใช้เป็นการศึกษารายละเอียดของเนื้อหาในประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแต่ละมาตรา และมีใช้เป็นการศึกษารายละเอียดของเนื้อหาในพระวินัยปีกุกแต่ละลักษณะ เพราะการศึกษาในลักษณะนี้ควรจะเป็นหน้าที่ของนักกฎหมายหรือหน้าที่ของนักการศึกษาโดยตรง แต่ขอบเขตของงานวิจัยนี้เพียงเพื่อเปรียบเทียบ "กระบวนการ" ต้องไทยเท่านั้น โดยเริ่มศึกษาด้วยแต่เดิมจนกระทั่งจบกระบวนการเฉพาะเท่าที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยแบ่งเปรียบเทียบกับกระบวนการต้องไทยที่มีในพระวินัยปีกุกและเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยให้อยู่ในขอบเขตเนื้อหาดังต่อไปนี้

- บทบาทของกฎหมายกับบทบาทของพระวินัยต่อการกำหนดความผิดและโทษ
เกี่ยวกับความประพฤติของมนุษย์
- กระบวนการบัญญัติความผิด และไทยในประมวลกฎหมายกับในพระวินัย ว่า
มีลักษณะคล้ายคลึงหรือแตกต่างกันอย่างไรบ้าง
- ลักษณะของการกระทำที่ถือว่าเป็นความผิดและต้องรับโทษในประมวลกฎหมาย
กับในพระวินัย เพื่อจะได้เข้าใจองค์ประกอบของการกระทำที่ถือว่าเป็นความผิดและต้องรับโทษ
ว่ามีลักษณะเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไรบ้าง
- ความผิดและโทษที่จะได้รับจากการล่วงละเมิดกฎหมายกับพระวินัย ว่าการ
กระทำความผิดในลักษณะใดจะได้รับโทษสถานใด
- กระบวนการพิจารณาคดี เพื่อจะเอาตัวผู้ที่กระทำผิดมาลงโทษในประมวล
กฎหมายกับในพระวินัย ว่ามีกระบวนการที่คล้ายคลึงหรือแตกต่างกันอย่างไรบ้าง

2.3 สมมุติฐานของการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ "กระบวนการต้องไทย" ในประมวลกฎหมายอาญา กับในพระวินัย ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่น่าจะดึงข้อสังเกตบางประการว่า

- กฎหมาย เป็นกฎหมายที่มีความคุ้มครองความประพฤติของบุคคลภายนอกในรัฐ สืบ
ออกโดย "รัฐธรรมนูญ" เพื่อให้ทุกคนภายใต้รัฐต้องประพฤติปฏิบัติตาม ถ้าบุคคลใดล่วงละเมิดไม่
ประพฤติปฏิบัติตามก็ถือว่ามีความผิดและต้องถูกลงโทษตามกฎหมาย

๒ พระวินัย เป็นภูมิเกณฑ์ข้อบังคับที่ใช้ควบคุมความประพฤติของภิกษุในพุทธศาสนา ซึ่งออกโดยพระพุทธเจ้า เพื่อให้ภิกษุทุกธูปต้องประพฤติปฏิบัติตาม ถ้าหากภิกษุรูปใดล่วงละเมิดไม่ประพฤติปฏิบัติตามก็ถือว่ามีความผิด (ต้องอาบัติ) และต้องถูกกลงโทษตามที่บัญญัติไว้ในพระวินัย

๓ ข้อนี้ลังเกตอีกประการหนึ่งตามหลักกฎหมายของไทยถือว่าบุคคลได้ทิ้งลงค์ จะเข้ามาอุปสมบทเป็นภิกษุในพุทธศาสนาต่างก็เป็นบุคคลตามความหมายของกฎหมายมา ก่อน ต่างก็มีลักษณะน้ำที่ ที่ฟังมีน้ำได้ และต้องปฏิบัติตามกฎข้อบังคับความประพฤติเหมือนบุคคลทั่ว ๆ ไป ครั้นเข้ามาอุปสมบทเป็นภิกษุในพุทธศาสนาแล้ว ตามหลักกฎหมายไทยก็ยังคงถือว่าเป็นบุคคลภายใต้รัฐตามความหมายของกฎหมาย และยังคงต้องประพฤติปฏิบัติตามกฎข้อบังคับความประพฤติที่รัฐกำหนดขึ้นให้เหมือนบุคคลทั่ว ๆ ไป เว้นแต่สิทธิ หน้าที่ และภูมิเกณฑ์ความประพฤติน่างานประการที่รัฐออกกฎหมายกำหนดขึ้นให้เป็นพิเศษ เพื่อให้เหมาะสมกับเพศบรรพชนใดโดยเฉพาะ เช่น กรณีที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์หรือกฎหมายการสมนาคむ หรือกฎหมายอื่น ๆ

เมื่อพิจารณาตามข้อลังเกตนี้ก็จะเห็นได้ว่า ภิกษุนั้นออกจากจะต้องปฏิบัติตามกฎข้อบังคับความประพฤติตามกฎหมายเหมือนบุคคลทั่วไปเท่านั้นแล้ว ยังต้องปฏิบัติตามกฎข้อบังคับความประพฤติตามพระวินัยที่พุทธศาสนาได้บัญญัติไว้ก็ชั้นหนึ่งด้วย

ทั้งนี้เพราตามความคาดหวังของคนทั่วไปคาดหวังว่าผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็น "ภิกษุ" จะต้องมีวิถีดำเนินชีวิตที่น่าเลื่อมใสกว่าคนที่ไม่ได้อุปสมบทเป็น "ภิกษุ" คนดี ตามความหมายของกฎหมายเป็นเพียงคนดีในระดับหนึ่ง แต่คนดีตามความหมายของศาสนานี้เป็นที่คาดหวังกันว่าต้องเป็นคนดีที่น่าเลื่อมใสกว่าคนดีตามความหมายของกฎหมาย ยังผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็น "ภิกษุ" แล้วย่อมเป็นที่คาดหวังว่าเป็นแบบอย่างของชีวิตที่ดี หน่อขันไปกว่านั้นอีก ทั้งนี้เพราพระพุทธเจ้าได้ทรงคาดหวังไว้ว่า แบบอย่างชีวิตของภิกษุนั้นจะต้องเป็นแบบอย่างชีวิตที่ดี เป็นที่พึงทางด้านจิตใจของคนทั่วไปได้ เป็นที่เคารพนับถือและเลื่อมใสศรัทธาของคนทั่วไป ดังที่พระพุทธเจ้าได้ทรงวางจุดมุ่งหมายของ การกำหนดพระวินัยและลักษณะทั่วไป ไว้ 10 ประการ ดือ

1. ให้ศาสนิกมีความสงบเรียบร้อย
2. ให้ศาสนิกอยู่อย่างผาสุข
3. ชูชานบคนไม่มีศีล

4. ประคงผู้มีสิทธิให้อธิบดี
5. ป้องกันโภชในปัจจุบัน
6. กำจัดโภชในภาพหน้า
7. เร้าใจคนที่ไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใส
8. เพื่อเร้าใจคนที่เลื่อมใสแล้วให้เลื่อมใสยิ่งขึ้น
9. เพื่อให้พระศาสนานั้นดึงมั่นอยู่ได้
10. เพื่อให้ศาสนิกาเข้าร่วมอัตลักษณ์พระวินัย³

จากข้อสังเกต 3 ประการนี้ ทำให้ผู้วิจัยตั้งสมมุติฐานว่า ทั้งกฎหมายและพระวินัย ต่างก็มีจุดมุ่งหมายที่จะวางระเบียบแบบแผนความประพฤติที่ดีให้กับชีวิตมนุษย์ โดยกฎหมายมีภาระหน้าที่เน้นหนักที่จะวางระเบียบแบบแผนเพื่อควบคุมความประพฤติของคนทั้งสังคมรอง เรียนเป็นบุคคลกลุ่มเป้าหมายหลัก ส่วนพระวินัยมีภาระหน้าที่โดยเน้นหนักที่จะวางระเบียบแบบแผนเพื่อควบคุมความประพฤติของภิกษุเป็นบุคคลกลุ่มเป้าหมายหลัก

เมื่อทั้งกฎหมายและพระวินัยต่างก็มีจุดมุ่งหมายที่จะวางระเบียบแบบแผนเพื่อควบคุมความประพฤติของมนุษย์โดยนัยที่สอดคล้องกัน เช่นนี้ ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานว่าทั้งกฎหมายและพระวินัย น่าจะมีกระบวนการและวิธีการเพื่อให้บรรลุจุดหมายอย่างสอดคล้องกันด้วย ตั้งแต่จุดเริ่มต้นจนกระทั่งจบกระบวนการ คือ

1. ความสอดคล้องกันในบทบาทหน้าที่ของการกำหนดความผิดและโภช
2. ความสอดคล้องกันในกระบวนการยั่งยืนด้านความผิดและโภช
3. ความสอดคล้องกันในลักษณะของการกระทำที่ถือว่าเป็นความผิดและต้องรับโภช
4. ความสอดคล้องกันของความผิดและการลงโทษ
5. ความสอดคล้องกันในกระบวนการพิจารณาความผิดและโภช

3. ข้อตกลงเบื้องต้นในการวิจัย

ข้อตกลงที่จะต้องทำความเข้าใจมีดังนี้

1. งานวิจัยนี้จะศึกษาเฉพาะ "กระบวนการต้องไทย" เท่านั้น ขอเน้นว่าจะศึกษารายละเอียดที่ "ตัวกระบวนการ" ตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสิ้นสุดกระบวนการ ว่าระหว่างกระบวนการของกฎหมายกับกระบวนการของพระวินัยมีลักษณะคล้ายคลึงกันอย่างไร ข้าง

2. งานวิจัยนี้จะไม่เข้าไปศึกษารายละเอียดในเนื้อหาของกฎหมายแต่ละมาตราว่าสามารถแยกประดิษฐ์เด็นในแบบมุ่งต่าง ๆ อย่างไรได้บ้าง ศាសนีก้าได้วางบรรทัดฐานไว้อย่างไรบ้าง เพราะถือว่าภาระหน้าที่นี้เป็นภาระหน้าที่ของผู้ที่ต้องการจะศึกษากฎหมายโดยตรง และในขณะเดียวกัน จะไม่เข้าไปศึกษาหรือวิเคราะห์รายละเอียดในเนื้อหาของพระวินัยแต่ละลักษณะที่โดยตรงว่าลักษณะใดทำให้คนให้ความต้องการได้ว่าอย่างไร เพราะถือว่าเป็นภาระหน้าที่ของผู้ที่ต้องการจะศึกษาตัวพระวินัยโดยตรง

3. งานวิจัยนี้จะกล่าวถึงรายละเอียดของเนื้อหาในพระวินัยแต่ละลักษณะที่น้ำหนักเท่าที่จำเป็นเพื่อเป็นตัวอย่าง หรือกล่าวถึงรายละเอียดของเนื้อหาในพระวินัยแต่ละลักษณะที่น้ำหนักเท่าที่จำเป็นเพื่อเป็นตัวอย่าง หรืออุทาหรณ์ประกอบเพื่อชี้ให้เห็น "กระบวนการ" ต้องไทยให้ชัดเจนขึ้นเท่านั้น

4. คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

ในงานวิจัยนี้ขอนิยามความหมายของศัพท์เฉพาะบางด้านดังต่อไปนี้

1. คำว่า "กระบวนการต้องไทย" ให้หมายรวมถึงกระบวนการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- (1) บทบาทของกฎหมายกับบทบาทของพระวินัยต่อการกำหนดความผิดและโทษ
- (2) กระบวนการรับผูกติดความผิดและโทษ
- (3) ลักษณะของการกระทำที่ถือว่าเป็นความผิดและต้องรับโทษ
- (4) ความผิดและโทษในทางอาญาภัยในพระวินัย
- (5) กระบวนการนิจารณาความผิด และการพิพากษาไทยทั้งในทางอาญาและใน

2. คำว่า "ประมวลกฎหมายอาญา" ให้หมายเน้นหนักเฉพาะประมวลกฎหมายที่ตราขึ้น เพื่อใช้รักษาความปลอดภัยของประเทศไทยและของเอกชนและรักษาความสงบเรียบร้อยภายในบ้านเมือง นอกเหนือไปแล้วยังให้หมายความรวมถึง กฎหมายอื่น ๆ ที่ตราขึ้นเพื่อบังคับความประพฤติของมนุษย์ ให้ส่วนลด เมิต์อัน เช่นกฎหมายรัฐธรรมนูญบางมาตรา กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นต้น

3. คำว่า "พระวินัย" ให้หมายถึง พระบัญญัติ, ข้อบัญญัติ, ข้อบังคับ ที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติขึ้นไว้ในสิ่งที่ต่าง ๆ เพื่อใช้บังคับความประพฤติของกิ�্চัญในพุทธศาสนาทั้งที่มีมาในพระวินัยปึก แล้วซึ่งให้หมายรวมถึงกฎหมายอัปบัญญัติขึ้นมาอย่างหลัง เช่น ในพระราชบัญญัติคณะกรรมการและภูมภาคสมคุ์ และ "พระวินัย" ในที่นี้ ไม่หมายรวมถึงวินัยของกิ�ชัญและสามเณร

อนึ่งในการกล่าวถึงคำว่า "พระวินัย" หรือ "วินัย" ถ้าใช้คำว่า "พระวินัย" หมายถึง วินัยในพระวินัยปึก แต่ถ้าใช้คำว่า "วินัย" หมายถึงวินัยทั่ว ๆ ไป ในทางแห่งอาจจะมีคำว่า อาคาริยวินัย และ อนาคติยวินัย ปะปนอยู่ด้วย ทั้งนี้เพราความจำเป็นในการใช้คำ 2 คำนี้ เป็นตัวปรับทั่วไปของความหมายความหมายของคำว่า "พระวินัย" ให้กระชับแจ้งแจ้งขึ้น

ถ้าที่ได้ใช้คำว่า อาคาริยวินัย ให้หมายถึงวินัยสำหรับครูหัดสอน ผู้ครองเรือนตามคำสอน ของพุทธศาสนา เพื่อมิให้ประพฤติปฏิบัติล่วงละเมิดต่อคน และใช้ชีวิตร่วมกันอย่างมีความสุข

ถ้าที่ได้ใช้คำว่า อนาคติยวินัย ให้หมายถึงวินัยสำหรับறบทวิธีหรือกิ�ชัญ ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

4. คำว่า "ความผิด" ให้มีความหมายเน้นหนัก 2 นัย คือ

(1) ถ้าใช้ในปริบที่เกี่ยวกับกฎหมาย ให้หมายถึงความผิดทางอาญา ซึ่งมี 12 ลักษณะ

1) ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร

2) ความผิดเกี่ยวกับการปกครอง

3) ความผิดเกี่ยวกับการยุติธรรม

4) ความผิดเกี่ยวกับศาสนา

5) ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน

6) ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยต่อรายต่อประชาชน

7) ความผิดเกี่ยวกับการปลอมแปลง

- 8) ความผิดเกี่ยวกับการค้า
- 9) ความผิดเกี่ยวกับเพศ
- 10) ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย
- 11) ความผิดเกี่ยวกับเสรีภพและชื่อเลียง
- 12) ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

อนึ่ง ในบางปริบบทอาจจะหมายถึงความผิดตามความหมายกฎหมายอื่นได้ด้วย แต่บริบทเหล่านี้จะขยายความให้ผู้อ่านเข้าใจได้เอง

(2) ถ้าใช้ในปริบที่เกี่ยวกับพระวินัย ให้หมายถึงความผิดที่ต้องอาบัติตามพระวินัย ได้แก่ ความผิดที่ต้องอาบัติ 3 สถาน คือ

- 1) ความผิดที่ต้องอาบัติสถานหนัก ได้แก่ ปาราชิก
- 2) ความผิดที่ต้องอาบัติสถานกลาง ได้แก่ สังฆาทีสส
- 3) ความผิดที่ต้องอาบัติสถานเบา ได้แก่ ถุลลัจจย, ป่าจิตติ, ปานีเกลนียะ,
ทุกกฎ และทุกภาระ

รายละเอียดของความผิดสถานต่าง ๆ เหล่านี้จะอธิบายรายละเอียดและยกตัวอย่างประกอบในภาคของเนื้อหาที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ ๆ

5. คำว่า "โทษ" ให้มีความหมาย 2 นัย คือ

- (1) ถ้าใช้ในปริบที่เกี่ยวกับกฎหมาย ให้หมายถึงโทษทางอาญา มี 5 สถาน คือ
 - 1) ประหารชีวิต
 - 2) จำคุก
 - 3) กักขัง
 - 4) ปรับ
 - 5) รับปรับเงิน
- (2) ถ้าใช้ในปริบที่เกี่ยวกับพระวินัย ให้หมายถึงโทษที่บัญญัติไว้ในพระวินัย 3 สถาน คือ

1) โภษสถานหนัก เมื่อภิกขุได้ต้องเข้าแล้วแก่ไขไม่ได้ต้องขาดจากความเป็นภิกขุ (ได้แก่ ปราศิก)

2) โภษสถานกลาง เมื่อภิกขุได้ต้องเข้าแล้วแก่ไขได้โดยการอยู่กรรมประพฤติวัตรเพื่อทราบตนเองจึงจะพ้นโภชได้ (ได้แก่ สังฆาทีสส)

3) โภษสถานเบา เมื่อภิกขุได้ต้องเข้าแล้ว แก่ไขได้โดยประมาณตนเองต่อหน้าภิกขุด้วยกันจึงจะพ้นโภชได้ (ได้แก่ ถูลลัจจัย, ป่าจิตติ์, ปานีเทสนิยม, ทุกกฎหมายและทุกภาษา)

6. คำว่า "ภิกขุ" ให้หมายรวมถึง ภิกขุอันเป็นหมู่ลัทธของพระพุทธเจ้า ในประเทศไทยเดียวในสมัยพุทธกาล และหมายถึงภิกขุในประเทศไทยปัจจุบันด้วย อันได้แก่ชายที่บวชเป็นพระถูกต้องตามวิธีการที่พระพุทธเจ้าทรงกำหนดไว้ และถูกต้องตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 และกฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2521)

7. คำว่า "ศាសนา" ให้หมายถึง นุ孰ศាសนา แต่ในบางแห่งอาจหมายถึงศាសนาทั่ว ๆ ไป ผู้อ่านสามารถจะเข้าใจได้เองว่าได้หมายถึงนุ孰ศាសนาหรือศាសนาทั่ว ๆ ไป เพราะจะมีคำปริบก่อน ๆ ประกอบเพื่อเป็นตัวบ่งบอกความหมายที่ผู้อ่านต้องการจะสื่อความคืบอยู่ด้วยแล้ว

8. คำว่า "สงฆ์" ให้หมายถึง ชุมชนของภิกขุในพุทธศาสนา มีจำนวนตั้งแต่ 4 รูปขึ้นไป มากประชุมกันเพื่อประกอบพิธีหรือกรุทำสังฆกรรมตามที่บัญญัติไว้ในพระวินัย ซึ่งแต่ละสังฆกรรมจะกรุทำกิจได้โดยใช้จำนวนภิกขุหรือองค์แห่งสงฆ์จำนวนไม่เท่ากัน ถ้าสังฆกรรมนี้จะกรุทำได้โดยใช้ภิกขุจำนวน 4 รูปขึ้นไปเรียกว่า สงฆ์จตุรวรรค, ถ้าจำนวน 5 รูปขึ้นไปเรียกว่า สงฆ์ปัญจวารค, ถ้าจำนวน 10 รูปขึ้นไปเรียกว่า สงฆ์สิบวรรค และถ้าจำนวน 20 รูปขึ้นไปเรียกว่า สงฆ์สิบหกวรรค แต่ถ้าใช้คำว่า "สงฆ์" โดยไม่มีวรรคกำกับ เช่นใช้ว่า "พระนูกเจ้าทรงเรียกประชุมสงฆ์" ก็หมายถึงประชุมภิกขุทั่ว ๆ ไป เช่น เรียกประชุมสงฆ์เพื่อกำหนดบัญญัติสิ่งของ หรือกรุทำพิธีได้ส่วนภิกขุที่ถูกกล่าวหาว่าละเมิดพระวินัย เป็นต้น และทั้งนี้ยังให้หมายรวมถึงการประชุมสงฆ์ในประเทศไทยในสมัยปัจจุบันที่เรียกประชุมเพื่อทำสังฆกรรมบางอย่างทางพุทธศาสนา

ถ้าใช้คำว่า "พระสงฆ์" เช่น กล่าวว่าองค์ประกอบของพุทธศาสนา คือ พระรัตนตรัย อันได้แก่ พระนูก พระธรรม พระสงฆ์ พระสงฆ์ในกรณีหมายเฉพาะพระอริยสงฆ์ในสมัยพุทธกาลที่บรรลุเป็นพระอรหันต์แล้วเท่านั้น

9. คำว่า "ประชากร" ถ้าถือตามความหมายในพจนานุกรมฯ แปลว่า "หมู่พลเมือง" แต่ในที่นี้ใช้ในความหมายเชิงวิจัย ต้องการที่จะให้มีความหมายเฉพาะว่า ถ้า "ประชากรของรัฐ" หรือ "ราษฎรอาณาจักร" ให้หมายถึง หมู่พลเมืองอันเป็นบุคคลภายนอกสังคมความหมายของกฎหมาย แต่ถ้าใช้ว่า "ประชากรของพุทธจักร" ให้หมายความว่าภิกษุในพุทธศาสนาทั้งในสมัยพุทธกาลและในประเทศไทยสมัยปัจจุบัน

5. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ในงานวิจัยนี้คาดว่าจะได้รับผลประโยชน์ดังนี้

- 1 ช่วยให้เข้าใจกระบวนการต้องการทำความวิธีการของกฎหมายได้ดีขึ้น
- 2 ช่วยให้เข้าใจกระบวนการต้องไทย และกระบวนการปกครอบสิ่งของที่มีมาในพระวินัยปฏิกูล และกระบวนการในสมัยปัจจุบันได้ดีขึ้น
- 3 สามารถเปรียบเทียบกระบวนการต้องไทยระหว่างวิธีการของฝ่ายอาณาจักรกับวิธีการของฝ่ายพุทธจักรได้
- 4 สามารถนำเอาแนวคิด และวิธีการทั้งของฝ่ายอาณาจักร และฝ่ายพุทธจักรไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ เช่น การบริหารงานบุคคล การปกครอบหมู่คณะ ตลอดจนการตัดสินกรณีพำนักที่เกิดขึ้นในหน่วยงานนั้น ๆ ได้
- 5 เพื่อจะได้ใช้เป็นเอกสารประกอบการศึกษาวิชาที่เกี่ยวกับกฎหมายและวิชาที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา
- 6 ช่วยส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างผู้ที่ศึกษาวิชากฎหมาย และวิชาที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา

6. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสาร รายงานผลการวิจัยในแบบของการพรรณนาวิเคราะห์ (analytical description) โดยการศึกษาเชิงเปรียบเทียบระหว่างกระบวนการตามวิธีการของประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กับกระบวนการตามวิธีการ

ของพระวินัยปิฎก, พระราชบัญญัติคณะรัฐมนตรี พุทธศักราช 2505 และกฎหมายเดรสมารค ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2521)

การวิจัยดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสารชั้นต้น (primary sources)

1.1 ตัวเอกสารกฎหมาย ได้แก่ ตัวประมวลกฎหมายอาญา, ตัวประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และคำพิพากษาของศาลฎีกา

1.2 ตัวพระไตรปิฎก เน้นหนักเฉพาะพระวินัยปิฎก จากเล่มที่ 1 - 8

2 ศึกษาข้อมูลจากเอกสารชั้นรอง (secondary sources)

2.1 เอกสาร, ตำรา, คำอธิบาย และการตีความของท่านผู้รู้ด้านกฎหมาย ทั้งในประมวลกฎหมายอาญา, ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.2 เอกสารตำรา, คำอธิบาย และการตีความของท่านผู้รู้ในด้านศาสตรา โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวกับพระวินัย

3 เมื่อศึกษาเนื้อหาจาก 1 และ 2 แล้ว จับประเด็นที่มีส่วนคล้ายคลึงกันเฉพาะที่เกี่ยวกับ "กระบวนการต้องโทษ" หรือ กระบวนการยุติธรรมวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบกันขอเน้นว่าจะไม่เปรียบเทียบประเด็นอื่น ๆ นอกจากเรื่องกระบวนการต้องโทษเท่านั้น โดยมีแนวคิดในการเปรียบเทียบว่า ถ้าประเด็นใดแตกต่างกันโดยล้วนเชิงจะไม่มีการเปรียบเทียบ จะเลือกเปรียบเทียบเฉพาะประเด็นที่เหมือน ๆ หรือคล้ายคลึงกันเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อที่จะช่วยให้เข้าใจทั้งกฎหมายและพระวินัยดีขึ้น

อันนี้ในการศึกษาเชิงเปรียบเทียบเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ขออนุญาตแสดงความในใจบางประการ คือ แต่เดิมผู้วิจัยตั้งชื่อหัวข้อวิจัยน่าว่า "กระบวนการต้องโทษในวินัยสังฆภัยในประมวลกฎหมายอาญา – การศึกษาเชิงเปรียบเทียบ" เมื่อตั้งชื่อเรื่อง, ศึกษาข้อมูลเห็นว่างโครงเรื่อง และลงมือเขียนรายงานการวิจัยโดยยกเนื้อหาในพระวินัยมาเป็นตัวตั้ง แล้วยกเนื้อหาในประมวลกฎหมายมาเป็นตัวเทียบ ปรากฏว่าก่อให้เกิดปัญหาคือ ไม่สามารถจะเขียนให้เป็นที่พอใจได้ เพราะเขียนไปแล้วไม่สามารถจะสื่อความหมายให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายตามที่ต้องการได้ เพราะเนื้อหาของพระไตรปิฎกเป็นเรื่องยาก ใกล้ตัว ไม่คุ้นเคยกับคนทั่วไป ทำให้การ

วิจัยต้องหยุดชะงักจนเกือบจะลหุทั้งงานวิจัยนี้อยู่แล้ว แต่ครั้นต่อมาผู้วิจัยได้ศึกษางานเขียนของ ประชญ์ทางศาสตราภัลย์ท่าน เช่น ของสมเด็จพระมหาวีรวงศ์ (พิมพ์ ชุมชน) และสมเด็จ พระมหาสมมະเจ้า กรมพระยาวชรญาณวโรรส⁴ ก็ได้นำคิดจากการที่ท่านทรงอธิบายเนื้อหาพระ-วินัยโดยเทียบกับเนื้อหาภูมายไทยแล้ว ท่านจะยกเนื้อหาในภูมายไทยขึ้นมาเป็นตัวตั้งแล้วนำเนื้อหา ในพระวินัยมาเป็นตัวเทียบ ทั้งนี้พระเนื้อหาภูมายไทยเป็นสิ่งที่เราคุ้นเคยและเข้าใจได้ง่ายกว่า ซึ่งใช้หลักการเปรียบเทียบจากสิ่งที่ง่ายไปหาสิ่งที่ยาก หรือเปรียบเทียบสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวไปสู่สิ่งที่ ไกลตัว เมื่อผู้วิจัยได้นำคิดดังนี้แล้ว จึงได้เปลี่ยนชื่อเรื่องของหัวข้อวิจัยเสียใหม่จากเดิม คือ “กระบวนการต้องโทษในวินัยส่งมั่กในประมวลกฎหมายอาญา - การศึกษาเชิงเปรียบเทียบ” เป็น “กระบวนการต้องโทษในประมวลกฎหมายอาญา กับในวินัยส่งมั่ก - การศึกษาเชิงเปรียบเทียบ” การเขียนรายงานการวิจัยทำ โดยยกเนื้อหาในประมวลกฎหมายไทยขึ้นมาเป็นตัวตั้ง แล้วยกเนื้อหาใน พระวินัยขึ้นมาเป็นตัวเทียบ ปรากฏว่าเขียนได้ราบรื่น และลื้อความหมายให้ผู้อ่านเข้าใจได้ดีกว่า ผู้วิจัยจึงยั่งยืนแนวทางนี้ตลอด โดยที่มิได้มีคดีในใจว่าการยกสิ่งหนึ่งสิ่งใดขึ้นก่อนมิได้หมายความว่าสิ่ง ที่ยกมากล่าวก่อนมีความสำคัญกว่าสิ่งที่ยกมากล่าวหลัง

